

John Aspeslagh zocht naar zijn wortels en vond ze in de visserij
Henri Aspeslagh, mijn grootvader

Het vrije Visserijblad heeft de voorbije maanden hard gezocht naar levensbeschrijvingen van historische figuren die de Vlaamse visserij vorm gegeven hebben. Daarin kwam eerder de beroemde kapitein Arseen Blondé al aan de beurt. In daaropvolgende nummers van HvVB konden we ook uitgebreide stukken plaatsen over John Bauwens, de redersfamilie Aspeslagh, paster Pype, de familie Baels, de auteur van vissersromans Gaston Duribreux en de familie Decrop. Maar de visserij is natuurlijk niet alleen maar door 'grote namen' gemaakt. Vandaar dat we ook op zoek gaan naar andere figuren. Moge onderstaand stuk overigens een stimulans zijn om in uw familiearchieven te duiken om zodoende de biografie van uw vissende grootvaders samen te stellen. Tegelijk lanceren we een oproep: wie levensgeschiedenissen van vissers heeft liggen, laat het ons weten (het.visserijblad@telenet.be). Wij maken er graag een mooi artikel van.

Grootvader Henri Aspeslagh werd geboren in Oostende op 16 december 1870. Op 16 november 1889 ^[1] trad hij in het huwelijk met Clémentine Lambersy, op 25 juli 1869 eveneens in Oostende geboren. Ze kregen twaalf kinderen van wie er acht op jonge leeftijd stierven.

Het pijnlijkste verlies in het gezin was dat van Angèle. Haar tweede naam was Héléne, naam die haar roepnaam werd. Ze werd geboren in mei 1900 en overleed in maart 1912, net voor haar plechtige communie. Blijkbaar had ze haar knie aan een glasscherf verwond en is ze gestorven ten gevolge van een infectie of van tetanus.

Bleven in leven in volgorde van geboortedatum: Henri junior (°1893), Albert (°1895), Madeleine (°1903) en François (°1910), mijn vader. Grootvader Henri was dus al 40 toen mijn vader geboren werd. Vaders broer, Albert, was toen 15 en Henri junior zelfs al 17. Mijn grootouders Henri en Clémentine heb ik nooit gekend en mijn neven en nichten waren al getrouwd of stonden op trouwen toen ik in 1947 geboren werd.

Ramp

In 1896, trad grootvader Henri als 26-jarige matroos in dienst bij de pas opgerichte *Pêcheries à Vapeur* (P.V.) van de familie Bauwens. ^[2] Door zijn vlijt en vakkennis werd hij al vlug stuurman. Hij was 'second' toen hij in januari 1900 op zee ernstige brandwonden opliep. Hij woonde toen met zijn gezin aan de Visserskaai 35. Het ongeval kwam uitvoerig in de lokale Franstalige pers ^[3] zodat we het kunnen reconstrueren. De splinternieuwe stoomtrailer *O.89 Gérard*, eigendom van de P.V., had op dinsdagavond 23 januari 1900 de haven van Oostende verlaten voor zijn tweede zeereis. Er waren twaalf bemanningsleden aan boord. Emile Declercq (of Declerck) was kapitein en Henri Aspeslagh was 'second', tweede stuurman. Toen het schip de netten uitgooide ter hoogte van het *Zand*, vlak tegenover de Hollandse kust, was het weer barslecht. De zee was in alle staten en een stormwind blies genadeloos vanuit het Noordoosten.

Donderdag 25 januari, omstreeks half zes 's morgens, gaf de matroos van wacht opdracht aan de mecaniciens om de machines stil te leggen. De mecaniciens betrouwde dit niet en ging boven kijken wat er gaande was. Hij hoorde geroep en geschreeuw vanuit de kajuit van de bemanning vooraan in het schip en riep de matrozen van dienst ter hulp. Pas toen zagen ze wat er gaande was. Door het heen en weer bewegen van het schip en de overslaande golven was een petroleumlamp losgeraakt. De petroleum kwam terecht op de brandende kachel van de slaapkajuit die in enkele seconden in lichterlaaie stond. Op dat ogenblik lagen daar zes bemanningsleden te rusten. Enkel stoker Camille Geeraert slaagde erin om zich nog in veiligheid te brengen en alarm te slaan. De scheepsjongen François Vandewalle kon nog net zijn deken rond het hoofd winden zodat hij slechts lichte brandwonden opliep. De vier andere bemanningsleden waren er erg aan toe en werden levensgevaarlijk verbrand terwijl ze zich een weg door de vuurzee baanden: Henri Smissaert, Ernest Vanderivière, Pierre Heinderson en Henri Aspeslagh. Enkel *L'Echo* spreekt nog van een zevende matroos, Edouard Dezitter, die slechts licht werd verwond.

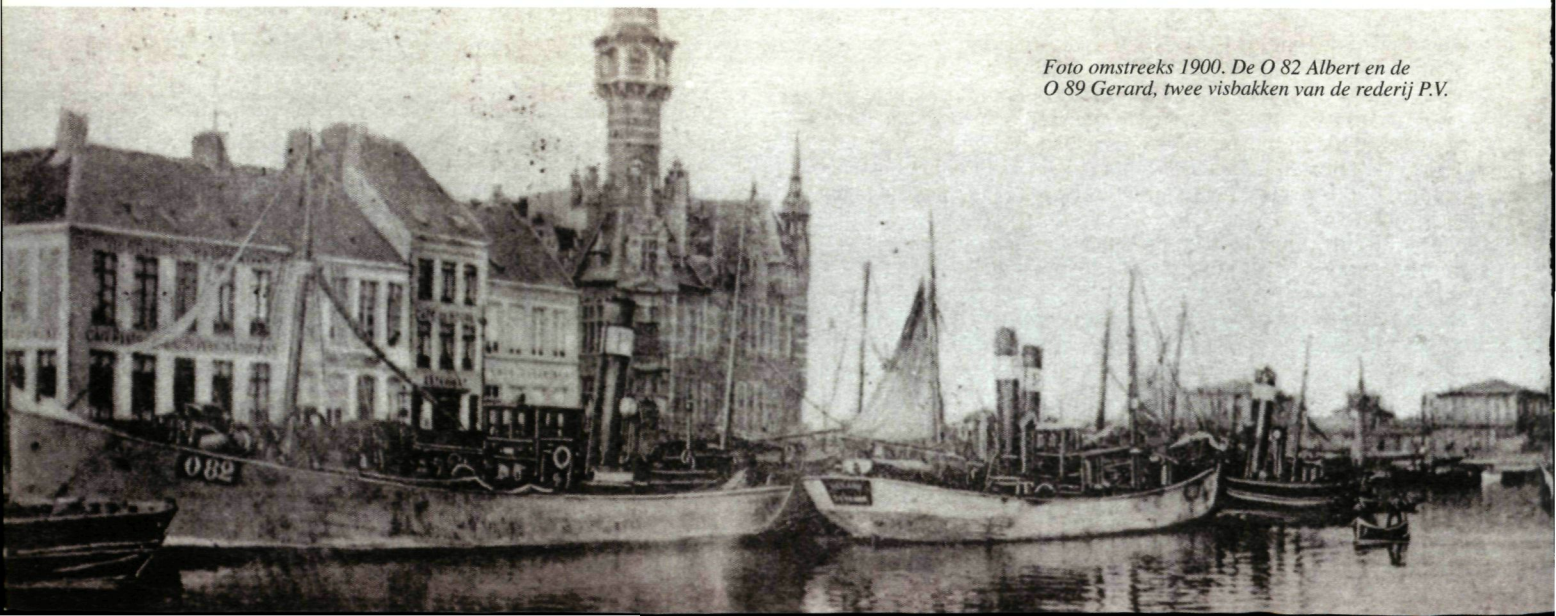

Foto omstreeks 1900. De O 82 Albert en de O 89 Gerard, twee visbakken van de rederij P.V.

De splinternieuwe stoomtrailer O.89 Gérard (op de foto met rokende schouw), eigendom van de P.V., verliet op dinsdagavond 23 januari 1900 de haven van Oostende voor zijn tweede zeereis. Er waren een twaalfstal bemanningsleden aan boord. Emile Declercq (of Declerck) was de kapitein en Henri Aspeslagh de tweede stuurman.

De overige bemanningsleden slaagden erin om de brand te blussen en gedroegen zich heldhaftig bij het toedienen van de eerste hulp aan hun verwonde collega's. Eenmaal dit achter de rug was, haalden ze het net op en zette het schip koers naar Oostende waar de O 89 op vrijdagmiddag 26 januari rond half één aanmeerde.

Een grote menigte, waaronder uiteraard de familieleden van de gewonde matrozen, wachtte het schip op. Iedereen had tranen in de ogen toen de matrozen aan wal werden gebracht. Reder John Bauwens leidde zelf de ontscheping. De dokters Keizegrüber, Kockenpoo en Bouckaert waren ter plekke. Twee slachtoffers werden op een draagberrie en de twee andere met een voertuig naar het hospitaal gebracht waar ze dezelfde zaal deelden.

Henri Smissaert, 25 jaar en gehuwd, en stoker Ernest Van de Rivière, 21 jaar en ongehuwd, overleden respectievelijk op zaterdag 27 en zondag 28 januari 1900.^[4] Als stiefadres vermeldden de kranten Godshuizenstraat 1, het adres van het burgerlijk Hospitaal.^[5] Ze waren verbrand over het hele lichaam.

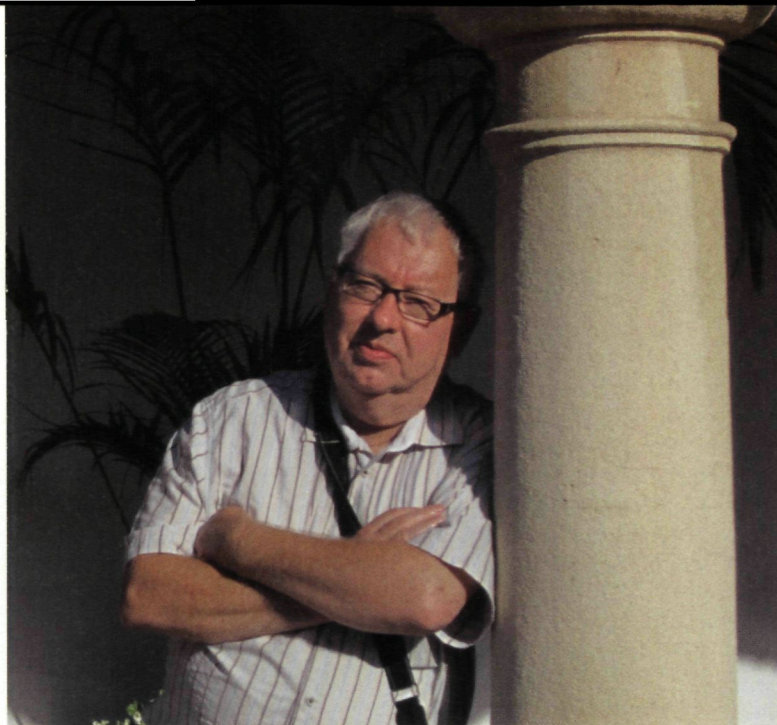
Henri Aspeslagh en Pierre Heinderson stelden het betrekkelijk goed en hadden vooral brandwonden aan het hoofd, de hals en de handen. Men vreesde wel voor het gezicht van één van beide, maar de dokters waren in de overtuiging dat ze zijn ogen zouden kunnen redden.

Zondagmiddag 28 januari kwam het parket van Brugge ter plaatse. Intussen deden geruchten de ronde dat de bemanning aan boord van 't schip jenever had gedronken en in bevelde toestand een petroleumlamp op de kachel had gezet, wat *L'Echo* dan weer ten stelligste tegensprak. Bij de *Pêcheries à Vapeur*, zoals bij de grote *steamers* en de oorlogsbodems, is het de gewoonte, schreef de krant, dat de kapitein alcoholische drank in zijn cabine achter slot opbergt en deze slechts bij mondjesmaat aan de bemanning uitdeelt. Een maatregel die alle reders beter zouden nemen, voegde de krant er nog aan toe. Het gerechtelijk onderzoek wees later uit dat noch de rederij noch de bemanning in de fout waren gegaan en dat de hevige storm het ongeval had veroorzaakt.

Grootvader Henri genas van zijn verwondingen en kreeg nadien een job als magazijnier in het pakhuis van de rederij. In 1914 maakte John Bauwens hem meesterknecht 'op den bassijn, waar hij heerschte als een ongekroonde koning, want dit was zijn rijk, waar hij dagen en nachten in regen, wind en zonnebrand doorbracht', schreef *De Zeewacht* bij zijn overlijden. Ondertussen was de familie verhuisd en woonde ze in 1912, bij het overlijden van Angèle, aan de Prins Boudewijnstraat, bij de *Peperbusse*.

Smoetje

Bij het begin van de Eerste Wereldoorlog vluchtte Henri met zijn gezin naar Engeland. We vermoeden dat dit met een schip van de rederij Bauwens gebeurde. Ze verbleven in Milford Haven (Wales) waar een familieportret werd gemaakt. Naast vader Henri en moeder Clémentine staan Albert, Madeleine en de kleine François. In het familiealbum bevinden zich heel

John Aspeslagh groef in het familiearchief en vond daar merkwaardige gegevens over zijn grootvader, een Oostendse visser.

John Aspeslagh

De man die deze merkwaardige gebeurtenissen uit het leven van zijn grootvader bijeen schreef werd in 1947 geboren in Oostende. Zijn vader François was bediende bij de P.V. van reder Bauwens. Johns vader werkte dus voor dezelfde rederij als grootvader Henri. John Aspeslagh volgde les aan het O.-L.-V.-college en studeerde daarna Romaanse Talen in Leuven. Hij was van 1970 tot 1979 leraar Frans aan het Sint-Jozefsinstituut te Oostende. Werd in 1979 directeur van het Margareta-Maria-Instituut in Kortemark, eerst van ASO en in 1990 van TSO en BSO. Bleef dit tot aan zijn pensioen in 2011. Verhuisde in 1983 van Oostende naar Kortemark. Hij is gehuwd met Martine Figoureux en heeft twee kinderen: Peter en Sophie. Sinds 2006 werkt hij aan de schoolgeschiedenis van het secundair onderwijs in MMI Kortemark, een studie die eind 2013 verschijnt naar aanleiding van het 175-jarig bestaan van de school.

Onlangs vond hij de correspondentie weer van zijn vader François, die tijdens WO II in Engeland verbleef. Daar zit muziek in voor een volgend stukje voor de weblog van John. Die blog vindt u op www.siaagrius.be.

wat anonieme foto's van Oostendenaars en Britten met wie ze, tot lang na de oorlog, contact bleven houden. Na de wapenstilstand kwamen ze terug naar Oostende waar Henri zijn job bij de rederij van Bauwens weer opnam.

Het gezin van Henri Aspeslagh. Naast vader Henri en moeder Clémentine staan Albert, Madeleine en de kleine François, die later de vader zou worden van John.

Madeleine zou zich als een tweede moeder ontfermen over haar jonge broertje François.

De oudste zonen en Madeleine vlogen uit en mijn vader François volgde les aan het Onze-Lieve-Vrouwecollege. Tot 1928 waren er geen vermeldenswaardige gebeurtenissen, het leven ging zijn gewone gang. Een aantal foto's laat zien hoe Madeleine zich ontfermde over haar broertje François voor wie ze de rol van een tweede, jongere moeder speelde. Tussen die twee zou ook nadien altijd een bijzondere band blijven bestaan.

Op 23 mei 1928^[6] trad Didy, de dochter van John Bauwens, in het huwelijk. 's Avonds bood de rederij aan zijn personeel een banket aan in het *Hôtel du Commerce* aan de Vindictivelaan. Louis Dedrie zong 'luimige liederen' en men deed een collecte voor de kas van de slachtoffers der zee die 250 BEF opbracht. Op de gelegenheidsfoto staat grootvader Henri achteraan, links voor de spiegel.

Wie kon vermoeden dat dit zijn laatste foto zou worden? Vijf weken later, op zaterdag 30 juni, stierf hij op 58 jarige leeftijd aan de gevolgen van een 'gesprongen appendicitis', een medisch probleem dat men in die tijd nog niet kon verzorgen. Penicilline en antibiotica zouden pas op het einde van de Tweede Wereldoorlog op de markt komen.

Henri werd ten grave gedragen op dinsdag 3 juli 1928. Reder John Bauwens, sprak bij het graf een rede uit:

'Mijnheeren Bedienden, Medewerkers, Ik vervul de droevige plicht eene laatste en plechtige en bewogen hulde te brengen aan de nagedachtenis van mijnen oud en trouwsten dienaar, Henri Aspeslagh. Hij die ik sedert 32 jaren in mijnen dienst had als de voorbeeldigste mijner onderdanen, is niet meer. Zijn vriendelijk en rechtzinnig voorkomen, zijne groote vaardigheid en buitengewoone naarstigheit, zijne onbesproken rechtvaardigheid en onwankelbare verkleefdheit deden mij den diepbetreurden afgestorvene in de hoogste achtting en genegenheid houden.

Ja, van ouds beschouwde ik Henri als een ware vriend. Hij had mijn volle vertrouwen omdat ik wist dat hij mijne belangen als de zijne beschouwde.

Ik besef maar al te wel welk onherstelbaar verlies mij deze zoo onverwachte, als pijnlijke dood veroorzaakt. Eenen baas, die zijn hart op de rechte plaats draagt, gaat het niet plotseling iemand te missen die hem zoo lange jaren ter zijde gestaan heeft. Ik buig dan ook diep voor dit graf dat als laatste rustplaats dienen zal van den edelen werker die mijne fierheid was. De hevige aandoening die mij bemeesterd (sic), belet mij in woorden de gevoelens uit te spreken die mijn hart vervullen. Henri, uwe gedachtenis zal bij mij en bij de mijnen altijd in eere blijven! In mijne naam en in naam van den Beheerraad der Reederij Pêcheries à Vapeur, die ik vertegenwoordig, stuur ik U den laatsten, plechtigen groot. Henri, rust in vrede."

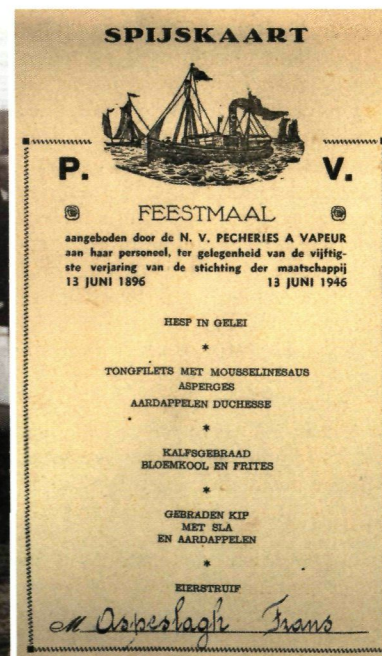
Zijn laatste adres was: Vindictivelaan 5, de zetel van de *Pêcheries à Vapeur*. Op het einde van zijn leven was hij daar huisbewaarder. De *Zeevacht* vervolgde: 'Voor wie hem kende, en wie kende 'Smoetje'^[7] niet, is het ook wel waar dat hij de zeldzame gave bezat alles langs den goeden kant op te nemen, en van het beoefenen der goedheid zijn levensdoel te maken'.

Grootmoeder Clémentine zou hem acht jaar overleven.

Ze overleed op 1 november 1936. Ze werden begraven op het oud Kerkhof aan de Nieuwpoortsesteenweg.

Niet alleen de grootvader van John Aspeslagh werkte voor de rederij *pêcheries à Vapeur*. Johns vader, François ofte Frans, was bediende bij de PV. Hij werd in 1946 uitgenodigd op het feestmaal n.a.v. de vijftigste verjaardag van de onderneming.

Henri Aspeslagh werd in Oostende begraven op het 'oud kerkhof', vandaag genoemd naar paster Pype.

Domicilie

We konden de opeenvolgend woonplaatsen van grootvader Aspeslagh achterhalen via de lokale pers.^[8] Overlijdensberichten, berichten over ongevallen, enz. vermeldden meestal de woonst van de familie of van de slachtoffers. Wanneer echter verschillende kinderen op heel jonge leeftijd stierven in dezelfde week – wat toen helemaal niet ongewoon was – vermeldde de kranten dikwijls “*x décès d'enfants en dessous d'un an*”, zonder de identiteit van de kinderen of van de ouders. In de periode tussen huwelijk en overlijden betrof het gezin Aspeslagh – Lambersy op zijn minst zes adressen in Oostende. Vier zijn gelegen in het visserskwartier en het vijfde aan het handelsdok. Na het overlijden van haar man, verhuisde de weduwe Clémentine^[9] Lambersy naar de Christinastraat.

John Aspeslagh

- [1] Overgenomen uit de stamboomgegevens van Ludwig Lauwereins
 [2] Biografische gegevens zijn overgenomen uit het artikel dat bij het overlijden van Bauwens verscheen in De Zeewacht van 7 juli 1928.
 [3] Le Carillon van 27 januari 1900, L'Echo d'Ostende van 28 en 30 januari 1900 en La Feuille d'Ostende van 27 januari 1900. De chronologie van L'Echo klopt niet wat betreft de terugkeer van de O.89 en het overlijden van Smissaert.
 [4] Deze twee data staan ook vermeld bij de overlijdens in Le Carillon van 30 januari en 1 februari 1900.
 [5] Informatie verkregen van Filip Menu die hun adressen terugvoond in de overlijdensakten van het digitaal archief van de stad Oostende: Henricus Oscar Smissaert woonde in de Ooststraat 61 en Ernest Van de Rivière in de Albertusstraat 23.
 [6] De Zeewacht van 26 mei, L'Echo d'Ostende van 26 mei en Le Carillon van 23 mei 1928.
 [7] Bij de vissers waren bijnamen (“lapnamen”) gebruikelijk.
 [8] Augustus 1890, Schippersstraat 21; december 1891, idem; mei 1895, Cirkelstraat 22; juli 1898, Visserskaai 35; januari 1900, idem; maart 1912, Prins Boudewijnstraat; juli 1928, Vindictive-laan 5; november 1936 Christinastraat 88.
 [9] Op haar gedachtenis vinden we “Clémentine”. Op het graf, in het overlijdensbericht van De Zeewacht en ook op de gedachtenis van Henri lezen we “Clémence”.

Stichting voor Duurzame Visserijontwikkeling

SVDO vzw
Wandelaarkaai 4
8400 Oostende
Tel: 059 50 95 26
Fax: 059 50 96 64
info@sdvo.be

Openingsuren:
 Van maandag t/m donderdag
 van 8.30u tot 12.15u - 13u tot 17u
 Op vrijdag van 8.30u tot 12.30u

Zeevissersfonds
Wandelaarkaai 4
8400 Oostende
Tel: 059 50 95 55
Fax: 059 50 95 25
info@zeevissersfonds.be

Openingsuren:
 Van maandag t/m donderdag
 van 8.30u tot 12.15u - 13u tot 17u
 Op vrijdag van 8.30u tot 12.30u